

TÜRKİYE'DE SENDİKALAŞMA ORANLARI

Aydınlık Gazetesi, 6 Ağustos 2013

Yıldırım Koç

Türkiye'de sendika üyelerinin sayısının gelişimi ilginç bir konudur.

Eğer mevzuatı ve uygulamanın inceliklerini bilmiyorsanız, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın resmi verilerine dayanarak son derece saçma sonuçlara varabilirsiniz. İşin kötüsü, birçok kişi, böyle saçma sonuçlara inanabilir. Hatta bunlara dayanarak siyasal analiz de yapabilir.

Önce geçmişe ilişkin resmi verilere bakalım.

1961 ve özellikle 1963 sonrasında Türkiye'de sendika üye sayısında bir sıçrama yaşandı.

Çalışma Bakanlığı verilerine göre, 1961 yılında 511 sendikada örgütlü 298 bin üye bulunuyordu.

Bakanlık verilerine göre, 1966 yılında sendika sayısı 704 ve sendikaların üye sayısı 374 bindi. 1967 yılında sendika üye sayısı 835 bine, 1969 yılında 1 milyon 194 bine ve 1970 yılında da 2 milyon 88 bine fırladı.

Çalışma Bakanlığı'nın resmi verilerine göre sendikaların üye sayısı özellikle 1975-1980 döneminde büyük artışlar gösterdi.

1975 yılında 3,3 milyon olan bu sayı, 1977 yılında 3,8 milyona, 1978 yılında 3,9 milyona, 1979 yılında 5,5 milyona ve **1980 yılında da 5,7 milyona** yükseldi.

Eğer çalışma mevzuatını ve uygulamayı bilmiyorsanız, 12 Eylül darbesi yapıldığında Türkiye'de 5,7 milyon sendika üyesi olduğunu ileri sürerek, günümüzde bu sayının 1 milyona düştüğünü söyleyebilir ve buna dayanarak binbir türlü yorum yapabilirsiniz.

Halbuki 1967 yılından itibaren bu resmi verilerin tümü yanlıştır. Özellikle 1970 sonrasında gerçek durum ile Bakanlığın resmi verileri arasındaki fark daha da arttı. 1980 yılında sendikaların gerçek üye sayısı, Bakanlık verilerinde ileri sürüldüğü gibi 5,7 milyon değil, 1,5-1,6 milyon dolayındaydı.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 1984 yılı Ocak ayından itibaren sendika üyeliğine ilişkin veriler yayınlamaya başladı. Bu dizinin sonuncusu 2009 yılı Temmuz ayında çıktı. Buna göre, bu tarihte Türkiye'de 3,2 milyon sendika üyesi vardı. Türk-İş'e bağlı sendikaların üye sayısı 2,2 milyon, Hak-İş'e bağlı sendikaların üye sayısı 432 bin ve DİSK'e bağlı sendikaların üye sayısı da 426 bindi. Sendikalaşma oranı ise yüzde 69,3 idi.

Bu rakamlara inanacak kadar saf ve bilgisiz olan bir araştırmacı, Türkiye'de sendikacılık hareketine övgüler bile dizebilir.

Sendika üyeliğine ilişkin sistem 2013 yılında yeniden değişti. 2013 Ocak ve 2013 Temmuz istatistikleri nisbeten güvenilirdir. Bazı müdahaleler olduğunu tahmin ediyoruz; ancak yine de, geçmiştekilerle kıyaslandığında, epeyce güvenilir olduğunu düşünüyorum.

Temmuz 2013 istatistiklerine göre (Resmi Gazete, 30.7.2013) Türkiye'de 1.032.166 sendika üyesi vardı. Bu kişilerin konfederasyonlara dağılımı da şu şekildeydi: Türk-İş (725.912), Hak-İş (176.640), DİSK (103.128).

Bu verilere göre Türkiye'de sendikalaşma oranı çok mu düşük?

Değil.

Sendikalaşma oranını hesaplarken, kamu çalışanları sendikalarını da dikkate almak gerekir.

Türkiye'de 2013 yılı Nisan ayı verilerine göre gelir getirici bir işte çalışanların toplam sayısı 25,7 milyondur. Bu kişilerin 16,3 milyonu ücretli, 1,2 milyonu işveren, 4,9 milyonu kendi hesabına çalışan ve 3,3 milyonu ücretsiz aile çalışanıydı.

Türkiye'de 1,5 milyon kamu çalışanı ve 1,0 milyon işçi, sendikalara üyeydi. Toplam 2,5 milyon sendika üyesinin toplam ücretli çalışanlara oranı yüzde 15,3 idi.

Fransa'da sendikalaşma oranı % 7,7, ABD'de % 11,9. Almanya'da % 19,1, İngiltere'de % 27,1 idi.

Türkiye'deki sorun, sendikalaşma oranının düşüklüğünden çok, sendikaların yetersizliği ve hatta yanlış politikalarıdır.